

ARMENIA

MAGYAR-ÖRMÉNY HAVI SZEMLE.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos:
SZONGOTT KRISTÓF.

SZAMOSÚJVÁR.

Todorán Endre „Aurora” könyvnyomdája.
1898.

Tartalom.

Emlékezzünk a régiekről. — Lengyel Gergely életrajza. — Sz. K.-tól.

Jeltelen sir. — Dzádurián költeménye. — Simay Gergelytől.

Örményország történelme és irodalma. III. — Dr. Molnár A.-tól.

Hazai czimerünk kettős keresztje. Dr. Temesváry Jánostól.

Gyűlölet. — Költemény. — Rusz Jánostól.

1848—1898. — Harmath Domokostól.

A magyarhoni örmény családok genealogiája. — Kilenczedik folytatás. Irta: Szongott Kristóf.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Az Ararát csúcsán.

Keleti adoma.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Ván-tó regéje.

Olvasóink figyelmébe.

KÖZGAZDASÁGI ÉLET.

A „Kereskedelmi Muzeum.”

MI UJSÁG AZ ÖRMÉNY VILÁGBAN?

A szultán és az örmények.

Izgatottság Vánban.

 Az „ARMENIA” előfizetési ára egész évre 4 frt., félévre 2 frt., — egyes füzet 40 kr.

Az első évfolyam egészen elfogyott. A többi tíz évfolyamból (II—XI) még teljes számú példányokkal szolgálhatunk; egy-egy évfolyam ára két (2) frt. Reméljük, hogy az érdeklődő olvasó közönség megragadja a kínálkozó kedvező alkalmat (egy-egy évfolyamot felárban adunk) és sietni fog megrendeléseivel annál is inkább, mert a mondott évfolyamokból még csak néhány eladó példányunk van: azután drágán sem szeresheti meg az „Armenia” eddigi évfolyamait.

Emlékezzünk a régiekről.

— Lengyel Gergely életrajza. —

A szamosújvári örmény szertartású róm. kath. papok közül, kik a lelkipásztorkodás terén a nagy Lukácsinak segédkeztek, csak még Mártonfi Antal és Lengyel Gergely nincsenek az „Armenia“ tisztelt olvasó közönségének bemutatva. Mártonfi Antalról, ki később Erzsébetváros esperes-plebánosa lett, majd akkor fogunk szólni, midőn alkalom adtával a testvérváros esperes-plebánosait bemutatjuk.

A jelen sorokat a derék Lengyel Gergely áldott emlékének szenteljük. Született Szamosújvárt 1811 júl. hó 6-án. Atyja Lengyel György és anyja Gajzágó Mária volt. A népiskolát Szamosújvárt, a gymnasiumot Kolozsvárt tanulta. A theológiát Gyulafehérvárt végezte. Lembergben szenteltetett pappá. A hittant több éven át tanította a helybeli fiú- és leányiskolában sikeres ered-

ménnyel. Az a jelentékeny szolgálat, mit egész életén át az örmény egyháznak, mint segédlelkész (cooperator) tett, maradandó nyomokat hagyott hátra. A pápa Ő Szentsége az egyház terén szerzett elévülhetlen érdemei elismeréseül pápai kamarási czímmel tüntette ki.

Jellemes, mívelt társalgó, sok ismerettel bíró férfiú, jó pap volt. Sok szép tulajdonságaiért becsülte, szerette mindenki. Mindig tisztán öltözködött; csinos, úri házat tartott. Gyönyörűségét nem a vagyonszerzésben kereste; hanem boldog volt, ha jövedelmének nélkülözhető részét a szükölködők közt kioszthatta. Segítette a szorgalmas tanulókat is. Meghalt 1875. febr. 14-én.

A Gondviselés sok kiváló pappal ajándékozta meg a hazai örménységet; de az egyházi szónoklat terén talán egy sem multa felül Lengyelt. Szépen kidolgozott egyházi beszédeket tartott; de rögtönzött beszédei is mindig sikerültek. Ura volt a szónak; magával ragadta a hallgatóságot.

Sz. K.

Jeltelen sír.

— Dzádurián. —

Egy hős pihen e néma hant alatt,
Honvédelemben lett ő áldozat,
Ki életét honának szentelé, —
Bátran szállt érte a halál elé!

Ellenség dobta sírba tetemét,
Kő vagy kereszt nem jelzi hírnevét,
Még egyszerű koporsót sem kapott,
Fölötte könnyet ki sem hullatott.

Csak egy szerény fű őrzi e helyet,
Mely elterül a hideg sír felett.
Azt mondja a halottnak szüntelen,
Hogy a hazája árva, védtelen. . .

Sohajtva nyög, nehéz jármot visel,
Bus napjait sírásban tölti el.

Hisz oly erős az ellen táborá
S csekély — hazádban — a hősök sora!

Még mindenütt csak rom és pusztulás,
Mi sines egyéb, mint könny és jajgatás;
Távol van még szabadság hajnala,
Késik az Ég küldöttje — angyala!...

A füz elhallgat: ismét néma lett,
S legott a sír lakója így felelt:

Had siránkozzon az a nép, a mely
Rabszolgaságra honát szánja el, —
Mely némán tűri durva zsarnokát, —
Am hadd sirassa önnön nyomorát!...

Simay Gergely.

Örményország történelme és irodalma.

— Tsobánján Árság felolvasása a párizsi földrajzi társaság üléstermében.*) —

III.

Megjelenik a kereszténység és ledönti az antik világ templomait és istenségeit. Átalakítja a nép szellemét s új lelket önt bele. Az egyház emberei állanak a nemzet élére s új értelmi világba vezérlik. S az egyház könnyen végzi ezt az átalakítást, mert Örményországban való megjelenése a polgárisodás hatalmas áramlatának kíséretében történik. Az örmény faj addig úgy szólva ösztönszerű életet élt; küzdött, álmadozott, dalolt teljes szabadságban, megkötött törvények és szabályok nélkül. Az egyház magával hozta a kulturát, tökéletesítette az örmény betürendszert, megkezdte az irott literaturát.

*) Arsag Tsobanian, L' Armenie, son Histoire, sa Litterature, son role en Orient. Avec une introduction par Anatole France, de l' Academie Française. Paris, 1897.

Időszámításunk negyedik századában történt. A keresztény egyház diadalokat ült mindenütt s irodalma uralkodott az egész világ fölött. A kereszténység első örmény apostolai, a kik a modern polgárosodásnak is első uttörői valának, Byzanczban, Athenben, Rómában és Alexandriában nyerték a kiképeztetésüket. A biblia és a szent Atyák iratainak emlőin táplálkoztak; örményre fordították a szent könyveket, az egyház atyáinak műveit. És egyházi kérdésekkel foglalkoztak a saját irodalmi műveik is. Világosító-Szent-Gergely egyházi beszédekét és elmélkedéseket hagyott hátra; Jeznig könyvet irt a görögök és perzsák pogány tanainak a megczáfolására; Dávid, a „győzhetetlen“ csak azért foglalkozott a pogány görög-világ irodalmával és bölcséletével, hogy kimutassa annak hívságos voltát az evangéliumi világossággal szemben; Agathangelos megírta Világosító-Szent-Gergelynek és az első keresztény örmény királynak, Tirádátnak élettörténetét, Goriun pedig szent Szahágét és szent Mesrobét, az örmény egyház és irodalom két jelesét. Byzanczi Faust elbeszélte az örmények küzdelmeit a perzsa Sassanidákkal s élénk állította nagy alakját Nerses patriarkhának, a ki iskolákat, kolostorokat és árvaházakat alapított, a lánglelkű költőnek, szónoknak és hazafinak II. Arsaces király oldala mellett, a ki fölött erősen uralkodtak még a pogány és keleti szokások.

Mások egyházi énekeket, imákat és szent életrajzokat irtak s még azok is, a kik hazájuk politikai eseményeit akarták elbeszélni, vallásos értekezésekkel kötik össze leírásaikat s a keresztény egyház szempontjából fűzik megjegyzéseiket a történeti eseményekhez. Minden az egyházzal állott kapcsolatban, a melyet hazája lelkének, egyénisége eleven személyesítőjének tekintett az örmény nemzet. Eme mysticus kapcsolatban elvesztette ugyan értelmi függetlenségét, de ennél jóval hatalmasabb erőt nyert, a hitnek, a vértanúknak erejét.

S midőn az Arsacida uralkodóház s vele Örményország politikai függetlensége megdőlt, az egyházat tekintette az örmény nemzet mentő horgonyának. Meghajlott a perzsák politikai igája alatt, de midőn a Sassanida

Hazgérd arra akarta kényszeríteni, hogy a mazdeista vallásra térjen, fegyvert fogott s bekövetkezett ama csodás időszaka a keresztény epopeának, a melyet egy negyedszázadig élt át az örmény nép. Elnyomva, lesújtva, kétségbeesetten folytatta a harczot a rettenetes perzsa túlerő ellen; Mámigoni Vártán és ezerharminczhat bajtársa tusára kelt a nemzeti egyházért; elhullottak a perzsa fegyverek alatt, de megmentették vérükkel az egyházat; az első vértanúk példája lángot gyújtott az egész nép lelkében; tovább folyt a szívós küzdelem s Perzsia belefáradva az üldözésekbe, végre is kénytelen volt beletnyugodni abba, hogy az örmények saját istenöket imádják. A gyöngének erkölcsi diadala volt ez az erős fölött. Az örmények történetök legszebb lapjának tekintik azt, a melyre Vártánnak és társainak hősies ellentállása van feljegyezve. A szent harcz nemzeti hagyománynya lett s annak kortársa és tanúja, a történész Eliseus erről a küzdelemről könyvet irt, a mely halhatatlanná tette a vértanú-hős emlékét.

Ettől kezdve még szorosabbá lett a kötelék az egyház és az örmény nemzet és irodalma között. A nemzet az egyházban szenvedései közt vigasztalást talált, támaszt és menedéket, a melyben megóvhatta egyéniségét a beolvadástól ama hatalmas fajokba, a melyek egymás után uralkodtak fölötte. S az irodalom, mely az egyház és a faj közt ezt a kapcsolatot megteremtette, annak tovább fejlesztő kifejezésévé vált. Állandóan megmaradt az egyház embereinek kezei között s mysticus költemények, theologiai elmélkedések s vallásos irányú krónikák voltak a fő alkotó elemei.

A nemzet irodalmi élete is megérezte nyomasztó súlyát ama pusztításoknak, melyekkel az idegen hódítók Örményországot sujtották. A keserves megpróbáltatások eme korszakában élet és halál közt függött minduntalan a nemzet sorsa. Az irodalom nem beszélt többé a királyok és hadvezérek dicső tetteiről, mint egykoron, hanem a keresztre feszített hazának fájdalmas sorsát siratta, a mészárlások és pusztítások komor képeit rajzolta meg s azokat magasztalta, a kik véröket ontották a nemzeti

egyházért. S eme politikai viszontagságok közepette elvesztették az írók a nyelvnek ama tisztaságát s a stylnek azt a nemességét, a mely az V-ik századbéli szerzők jellemző vonása. Rövid második virágkort élt még a nyelv és irodalom a X-ik században a Bagratidák s a XII-ik században, Ciliciában a rupeni királyok alatt; aztán végleg megromlott a nyelv s üres pathosnak lett martalékvá az irodalom s beállott a szellemi tetszhalálnak az a kora, melynek csak a jelen században vetett véget az újjáébredés.

Örményországnak ez a keresztény irodalma a maga egészében, minden egyhangúsága és a művészi formákban való fogyatékoságai daczára kiválóan érdekes s komor és eredeti szépséget mutat. A szellemnek nagy és szilárd egysége hatja át, erős meggyőződésben gyökerezik, visszatükrözi a fájdalmit egy sokat szenvedett népnek s a véráztatta kifejezéseivel megragadja képzeletünket.

Egyszerű és komoly, nélkülözi a világias ékítéseket, a meseszöveg bájait s a művészetnek kaczárságát. A formái teljes összhangban vannak a tartalommal. Nem regény, nem epos, nem dráma, hanem hymnus, hymnusa a szent harcoknak, a nagy vértanúságoknak, az egyház magasztos szertartásainak. Az európai utazókat, a kiknek alkalmuk volt jelen lenni az örmény egyház szertartásain, meglepte azoknak imponans volta és tragicus nagysága. Villefroy abbé, egyike a legelső európai íróknak, a kik a keresztény Örményországgal foglalkoztak, így ír a mult század elején: „Misem lehet meghatóbb és ékeesebben szóló, mint az örmény imák s fenségesebb, mint az örmény szertartások.“

Az örmények, a kiknek nem volt eredeti szinirodalmuk, mély drámai érzéknek adják tanújelét egyházi szertartásaikban. Emlékeztetnek ezek Görögország antik színjátékára. A mise egész tragédia. A pap, meztelen fővel, kitárt karokkal, a gyertyákkal világított s virágokkal díszített oltár előtt állva, a leborult nép szemében a szenvedő emberiségnek az igazság és szépség forrása után való sovárgását jelképezi. S a komor keresztény drámába beleszövődnek olykor a régi pogány világ

maradványai is. Az urnapi nagy körmenet alatt rózsákat szórnak a népre s galambokat röpitenek fel, mint egykor, Ánáhid ünnepén; s Mária bemutatása napján tüzet gyujtanak a templom udvarán, a mint hajdan, Mihr ünnepein szokásban volt.

S bármily szükkörű volt is ez az egyházi irodalom, olykor mégis legmagasabb lendületet nyert. A kereszténység kiirtotta a népből a pogány gondolatot, de érintetlenül hagyta lyrai, lelkesedésre hajló érzéseit. A keret megváltozott, de a régi láng újra feléledt az egyházi hymnusok költőiben. A nap, a világosság, a sugarak, a régi költészet derűs világának eme motívumai minduntalan megújulnak ebben a vallásos költészetben s megaranyozzák a keresztény Istennek alakját. „Világosság, éneklő az örmény egyházi költők egyike, világosságnak alkotója, első világosság! Ó égi Atya, ebben az órában, a midőn fölkél a hajnali fény, gyujtsd meg lelkünkben a te égi világosságodat!“ S mint a Védáknak egyik hymnusa, úgy hangzik ez az urnapi örmény ének: „Ragyogása az Atya dicsőségének, egyetlen Fiú, a ki befogtad emberiségedbe a meg nem fogható világosságot s dicsőségében fényeskedel Tábor hegyén. Ó isteni tűz, ki lehoztad a földi teremtményekhez fényességedet, a mely ragyog, mint a nap.“

Ezek a sugaras képek, az örömmel és világosságnak eme kifejezései sajátyszerű ellentétben állanak az örmény liturgia komor egészével, a melyben a fölajdulás az uralkodó hang s a melyben jelentékeny részt foglalnak el a vértanúk hymnusai, a foglyokért való imádságok s a megszabadulásért és a halottak lelki üdvösségeért való énekek.

— A negyedik közlemény jövő füzetünkben. —

Dr. Molnár Antal.

Hazai czimerünk kettős keresztje.

Az utóbbi időkben, különösen azóta, hogy a heraldika is kedvencz tárgya lőn hazai tudósainknak, nem egy izben találunk kísérletekre, melyek honi czimerünket is történeti kellő megvilágítás mellett véglegesen megállapítani hivatvák. E kísérleteknek többé-kevésbbé sikerült is már a hazai czimer egyik czimerképében, ugyanint annak jobbmezejét elfoglaló és Verbőczy s utána sokak által helytelenül folyóknak tartott polyákban árpádkori államczimerünket kimutatni. Sokkal nagyobb nehézségekbe ütközik azonban az ország czimere második czimerképének, a kettős keresztnek kimagyarázása.

Verbőczy az ország czimerében előforduló kettős kereszt taglalásánál a II. Szilvester pápa által Szent-István királyunknak küldött kettős keresztre utal. Ezt azonban czimerünk őszerejének már azon egyszerű oknál fogva sem fogadhatjuk el, mert királyaink sem érmeiken, sem pecsétjeiken a királyság első két századában a kettős keresztet nem alkalmazzák, azt pedig feltételezni épen nem lehet, hogy ha a pápa által küldött kettős kereszt az ország czimere lett volna, királyaink azt valamiképen meg nem öröközték volna.

Pray a kettős keresztet a régi Pannónia jelvényének tartja, mely mint örökség szállott az új Pannónia vagyis Magyarország czimerébe. Ez állítás azonban szintén téves; mert a régi Pannónia korában czimerről beszélni a legnagyobb anachronismusok egyike lenne; különben is ha a régi czimer létezett volna, XI. és XII. századi királyaink azzal szintén éltek volna.

Egyébiránt Pray makacsul nem is ragaszkodik ezen állításához, hanem a kettős keresztet is úgy tünteti föl, mint a jeruzsálemi szent sír lovagjának jelvényét, melyet II. Endre mint rendtag először használt és vett föl. Tudósunk azonban itt is helytelen úton halad, a mennyiben a jeruzsálemi szent sírrend czimerét nem is a kettős kereszt, hanem egy egyszerű, négy kisebb kereszttel körített kereszt képezi.

Van azonban egy más kiinduló pont, melyet eddig hazai szaktudósaink figyelmen kívül helyeztek s melyre azok figyelmét felhívni a jelen sorok célja.

Ismeretes a hazai történelemből, hogy II. Endre, ki 1217-ben Keletre kereszties hadjáratot vezetett, ha sem a csatatéren, sem a zöld asztalnál nagy eredményt nem is fejtett ki, minden törekvését arra fordította, hogy mint később Ausztria, minél több területre terjessze ki Magyarország suprematiáját, vagy legalább is minden fiát királyi trónon lássa. E célból szívesen is fogadta az akkori hatalmas örmény király, II. Leo antiochiai küldöttségét, mely felhívta Endrét, hogy jegyezze el leányát Izabellát, a praesumptiv trónörökös, egyik fiával. Endre nem is habozott s mivel legnagyobbik fiának, a későbbi IV. Bélának Laskaris Tódor nikäai császár és Angela Anna (Leo örmény király leánya) szülöttje Mária, második fiának Kálmánnak pedig a lengyel Salome volt jegyesül kiszemelve, harmadik fiának Andrásnak eljegyezte II. Leo leányát Izabellát s III. Honorius pápához fordulva 1219-ben kieszközölte, hogy fia azon esetben is az örmény trón birtokába jusson, ha menyasszonya előbb elhaláloznék. E tervbe vett házasságból, bár Laskaris Tódor nikäai császár is annak kerüsztülvitelét nagyban elősegíté, II. Leo 1220-ban váratlanul bekövetkezett halála, s az azt követő zavarok miatt semmi sem lett. Izabella előbb Bohemund antiochiai herceg fiának, Fülöpnek ígérte oda a királysággal együtt kezét, később 1224-ben pedig I. Hethummal, egyik rokonával, lépett házasságra, ki 1269-ig uralkodott Örményország fölött.

E magyar-örmény barátkozás esetelése után azon tény, hogy az örmény királyok czimere, miként arról pénzeik és pecsétjeik útján egyaránt meggyőződhetünk s miként épen II. Leo örmény királynak birtokomban levő fémere is mindenkit meggyőzhet, a kettős kereszt volt s hogy a hazai tudósok u. m. Schwartner, Podhraczký és mások egybehangzó nézete szerint épen II. Endre volt az, ki először használja a kettős keresztet, önkénytelenül is, habár egyelőre kétségbenvonhatlan okmányok hiányában nem is végérvényesen, azon következtetésre vezet,

hogy a kettős kereszt, melyet először királyaink között épen az örmény királylyal benső baráti viszonyban álló II. Endre s utóbb pajzsba foglalva IV. Bélától kezdve Róbert Károlyig valamennyi királyunk használ, az örmény czimerből jutott hazánk czimerébe, melynek egyik fő-czimer részét képezi.

Minden esetre érdekes lenne az e téren való további kutatás.

Dr. Temesváry János.

Gyűlölet.

Egnek szegzett szemekkel,
Tárt karokkal, vérző kebellem,
Utszélén áll gyászos keresztben —
A felséges Király.

Árva eserje rügyes fejét oda hajtja hozzája,
Szomoruan csirpel ágán kis madárka,
Csermely csörren, titokzatos lócsogása
A virágos réten.

Lába szélgjén koszoru van elfonnyadva,
A kegyelet tette oda leborulva,
A szív éled, magába száll látására
Fájó érzeménnyel.

A ki értem hágott csúfos Golgotára,
Hogy ne vesszek el s önté vérét kinos fára:
Isten-ember! hozzád repül szívem sóhajtása,
Te vagy a kegyelem.

De im tört alak jó remegve lábain,
Düh ömlik el torz vonásain.
Szánalmas bolygó; isszonyu bűn bűnös ajkain:
A világ esaló.

(Szamosújvár.)

Rusz János.

1848—1898.

Nyugodjatok csak csendesen ti
hősök hősei... Ti sokezer nagyjai a
magyar hazának, mert a szent ügy,
melyért elesetek, diadalra jutott és
győzedelmeskedett!...

Nagy ünnepe volt a magyarnak: a nemzet és a Király együtt ünnepeltek!

Együtt ünnepelték a nemzet újjászületésének fél-százados jubileumát!

Istennek különös kegyelme vezérli a magyar nemzet sorsát; mert a történetek nem emberi kéz alkotásai: Király és nemzet között egybehangzó érzelmeket csak isteni kegyelem adhat!

Az a szív, melynek szeretete, oly méltó ahhoz a kristálytisztta jellemhez, a melynek legmagasztosabb vonása a jogtisztelet, — az sugalta a koronás Királynak e páratlan fejedelmi tettet, midőn a nemzettel a negyvennyolczas korszak emlékét új szövetséggel ünnepelte: az érzelem őszhangjának szent szövetségével!

Az égi szózat beteljesült: az eszme megvalósult!

Az 1848-ban megalkotott törvények alapján a magyar király igazság érzete visszaadta mind azt, a mit ötven év előtt jogtalanul elvettek azok, a kik nem nézhették a magyar nemzet dicsőségét.

A magyar király királyi ajándékkal tüntette ki a honvéd név dicsőségét! A multak emlékeinek ápolásában részt vesz és fejedelmi bőséggel áldozik azok előmozdításáért!

És ma ötven év multán, midőn a magyar törvényhozás, törvényt alkotott a nemzet újjászületésének fél-százados megünneplésére, így szól a Király az őt tisztelő népéhez:

„Örömmel szentesítettem a törvényjavaslatot, melyben az 1848-iki törvények megalkotása emlékének nemzeti ünneplése kifejezésre jutott és a melynek elhatározását hazafiúi kegyelet sugalmazta.“

S hogy mennyire bizik a magyar nép hűségébe és törvényei erejében, így méltatja a nagy alkotásokat:

Az 1848-iki törvények átalakító hatása teremtette meg azt az alapot, melyen magyar koronám országainak újabbkori állami léte nyugszik és melyen azoknak szellemi és anyagi fejlődése oly örvendetesen halad.“

Mindezek láttára és hallatára a csodás dolgok varázseroje vesz erőt rajtunk és ötven év történelmének képei tudolnak lelki szemeink elé! Látjuk a hamisítatlan valóságot és érezzük annak minden áldását; érezzük az erőt, az akarat és gondolat szabadságát, éreztük az egyenlőség és testvériség melegét; tudjuk azt, hogy szabad hazában szabad népek vagyunk!

Hát nem csodás dolgok ezek?

És nem az Istennek különös kegyelme adta meg ezeket.

Azért mi is hiven testvéri kebelvel simu lunk a magyar testvéri kebelhez és áldó imát zengünk azokért, a kik boldoggá tették a magyar hazát!

Áldó imát mondunk, kérve a Mindenhatót, hogy: adja szent áldását arra a szent frigyre, melyet most kötött a magyar nemzet jó Királyával! Áraszsza el mindig a magyar király szívéét, annyi szeretettel, hogy hű népével kötött szövetségben örök időken át megvédhessék a magyar hazát!

Harmath Domokos.

A magyarhoni örmény családok

GENEALOGIÁJA.

tekintettel ezeknek egymás között levő rokonságára, s a vezeték- és keresztnemek etymologiai értelmére.

Eredeti, kiadatlan kútforrások felhasználásával írta **Szongott Kristóf**.

(Kilenezedik folytatás.)

Nádas, az Ulián család magyarosított neve. L. Hulián, Luleán, Ulián.

Náhábéd (નાહાબેદ) örmény szó: patriarkha, kormányzó, vezér. Chárib Náhábéd. Szam. H. II. köt. 42 l. 86 t. Kihalt család. L. Chárib.

Negrucz. Niger latin szó: fekete, ucz román kicsinyítő képző: csa, cse, acska, ecske. Negrucz: Feketécske, kis Fekete. Ovágim Negrucz. Szam. H. II. köt. 189 l. 94 t. L. Fekete, Nyegrucz, Szjév.

Negrus. Niger latin szó: fekete, us román képző: as, es. Negrus: Feketés. Luszig Negrus. Szam. H. II. köt. 41 l. 76 t. L. Fekete, Negrucz, Nyegrucz, Szjév.

Nemes. Az Edel család magyar neve. Gregorius Lengyel alias Nemes. Szam. vár. lev. A Lengyel család egyik ágának vezetékneve Nemes. L. Edel.

Nevelics. Nevola román szó: betegség. Nevelics = Nevola-ics (Nevolics, Nevelics). Az Ángár (= Beteg) család szláv végzettel ellátott román neve. Nevolics Lukács. Szam. vár. lev. 1766 év. — Stephanus Navalits. Szam. vár. lev. 1792—253 sz. — Návai vagy Nevelics Gergely. Szam. vár. lev. 1796. L. Ángár, Beteg, Láptics, Mángarul, Návai, Tézsar.

Nerszesz (Norszesz), örmény név. Sok örmény pátriarkha viselt Nerszesz nevet, ezek között első Nagy-Nerszesz, ki Világosító-Szt-Gergely családjából származott. Nerszes Dominik. Szam. vár. lev. 1786—294 sz. — Luszig Nerszeszján. Szam. H. II. köt. 245 l. 32 t. — Moyses Norszesz alias Pap. Szam. vár. lev. 1806—1305 sz. — E család előfordul Keleten is: Szdephán efendi Nerszeszján. „Árvélkh“ 1886. okt. 12. 821 sz. L. Pap.

Nigol = Nicolaus, Miklós. Nigol máganuámp Dshez: Nigol vezetékneve Dshez. Szam. Ker. I. köt. 22 l. 89 t.

— Nigol, vor mágánuámp goeshi Geinár: Nigol, ki vezeték-névvel Geinárnak nevezetik. Szam. Ker. I. köt. 25 l. 150 t. — Nigol mágánuámp Horom: Nigol, kinek vezetékneve Horom (Görög). Szam. H. I. köt. 26 l. 257 t. A Dshez (Kincses), Geinár, Horom (Görög) család vezetékneve Nigol. L. Ávedikh, Básániká, Dshez (Kincses), Edgárián, Geinár, Horom.

Nikos. Az arab nukus szóból (többsese nákès: festés) képződött a Nikos szó. — Krikor Nikosián. Szam. H. II. köt. 137 l. 78 t. — A szamosújvári timártársulat iratai közt van a III. Károlyféle diploma, mit ezen társulat 1706-ban kapott; ebben a diplomában egy Ohánnesz Nikos nevű örmény hibásan így fordul elő: Joannes Miklós. — Gregorius Nikos alias Mártha. Szam. vár. 1799—516 sz. A Nikos-ok Márhá-k. Nigol Nikosján alias Dobos (Der-Mínász Geronián pap irja). Szam. Ker. II. köt. 64 l. 53 t. 1803 év. A Dobos család vezetékneve Nikos. A Dobos, Gusát, Nágo, Náschárár (Piktor), Nikos, Pápai egy család. E család vezetékneve Mártha. Nikos Pelálb. Szam. Ker. I. köt. 47 l. 404 t. Nikos Gusát. Szam. H. I. köt. 1 l. 3 t. Krikor Nikosián Dsurdsoven. Szam. Ker. II. köt. 336 l. 110 t. Szamosújvártt a Nikos-ok Dobos-ok. Erzsébetvároson Nikos = Pápai, Popoi. L. Dobos, Dsurdsovezhi, Gusát, Mártha, Pelálb, Tilimb.

Nikulá a Nicolaus (= Nigol, Miklós) román alakja. Ánton Nikulá-i. Szam. vár. lev. 1794. L. Kulá, Miklós, Miklósi, Nigol.

Norus, a Marus(án) rövidebb és elferdített alakja. — Krikor Norus. Szam. H. II. köt. 22 l. 475 t. Ez az alak most nincs használatban. L. Marosán.

Nosztopián. A görög *νόστος* jelentése: (a hazába) visszatérő, ritorno (in patria); ebből (a végső sz p-re változott; ián örmény családnévképző: fi) lett Nosztop-ián. Nosztopián Ohánnesz. Szam. Ker. II. köt. 8 l. 10 t. Kihalt család.

Novák. E család Ávák név alatt jött be; a Novák név itt e hazában alakult az Ávák családnévből. Ágop Donovanák-i Foksánczhu Novák: Foksáni Novák Donovanák (Donovák itt keresztnév) fia Jakab. Szam. Ker. II. köt.

31 l. 355 t. — Ágop Novák-i Foksánczhián: Foksáni Novák (fia) Jakab. Szam. Ker. II. köt. 89 l. — Novák Foksánczhi: Foksáni Novák. Szam. Ker. II. köt. 104 t. A Foksáni-ak Novák-ok. Donovanák Novákián: Novák Donovanák. Szam. Ker. II. köt. 359 l. 62 t. — Mánug Novák-inê Tisminicz-unê: Tisminiczai (Tisminicza, helység Lengyelországban) Nováknak fia Emanuel. Szam. keresk. társaság 1732 évi iratai közt. — „Novák Kriszta“ és mellette örményül Donovanák Chácsko-i Chárib-i: (Novák Kristóf [Kriszta - Chárib; mivel Lengyelországból jött]) Donovanák (Novák) Kristóf. Szam. vár. lev. 1736. évi összeírás. — Most már ezt is lehet érteni: „Jacobus Novák“ és mellette örményül: Donovanák Novák-ián. Szam. vár. lev. 1795. — Ennek az embernek Novák Jabab volt a neve, de örményül így hívták: Donovanák Novák = Novák Novák). — Novák vagy máskép Háríb Chácsshádur Bogdán. Szam. vár. lev. 1835—165 sz. A Novák (Ávák) család vezetékneve Chácsshádur. — „Christophorus Novák“ és mellette örményül: Chácsshádur Chácsko-i Chárib-i (A latinban: Novák Kristóf és az örményben: Chárib Chácsshádur Kristóf; de azért a kettő egyet jelent. Az örmény Chrib-ot azért használ, mert Lengyelországból jött e család és a Novák név helyébe teszi a család vezetéknevét: a Chácsshádurt.) Szam. vár. lev. 1736 évi összeírás. — Ezek szerint két Ávák (Novák) nevű család jött be; az egyik család Foksánból (Moldva-Oláhország = Romania) jött be („Foksánczhi;“ e családban Jakab, Márton, Gergely, Péter... keresztnemek fordulnak elő. Novák Márton, Szamosújvár város tekintélyes főbirája is, ki 1848-ban vált meg hivatalától, a „foksáni“-ágból származott); a másik, mely „Chárib“-nak is neveztetik, a beköltözés előtt Tisminiczában lakott. A tisminiczai Novák-ok között ezek a keresztnemek fordulnak elő: Mánug (Emánuel), Kristóf (Kristá), István. Mindkét család a beköltözés előtt nemes („Ávák“) volt: mindkettőnek vezetékneve Chácsshádur. L. Ávák, Ázbej, Chárib, Donovanák, Foksánczhi.

Nuridsán (Nurichán). Nur arab szó: világosság, chán perzsa szó: ur; nurichán: a világosság ura; Lucius,

Luczian, Fényes. Mánug Nuridsán. Szam. H. II. köt. 35 l. 622 t. — „նուր“ յարաբացի լիզուէ, առ մեզ թարգմանի «նյւ», — „Յիշատակ է աղբիւրս վարդէրեսին եւ կողակցին նուր մէլիքին“ (1461. Theodosiai felirat. Gapha = Kaffa = Theodosia. Krimben), որով վարդէրեսի կենը լուսաւոր յրեշտակի անուն ժարանգաւ է, եւ աղբիւրը նորս անուամբ մէլիքեսն կոչուած: դմեցի նայ կամայք ցայտը կրնն մէլիք (հրեշտակ) անուն. (Nur arab szó: a mi nyelvünkön világosságot jelent. „E forrás Várteresz és feleségének Nur-Melikh-nek emléke.“ Mivel Várteresz neje Lucian angyal nevét örökölte, a forrás is nevérol Melikhján-nak nevezetett. A krimi örmény nők mai napig viselik a Melikh [Angyal] nevet). Kherovpe Kusnerián »Pázmáveb“ 1889. febr. 17. — Christophorus Nuridsán alias Zuhál. Szam. vár. lev. 1800—647 sz. Nuridsán, a Zuhál család arab neve. L. Bokor, Csillag, Hurmuz, Zuhál.

Nyegrucz. A nigresco latin szóból (feketülök, barnulok; niger: fekete, barna) lett a román negru, negritiosu; negritiosuból: Nyegrutz. A Nyegrutz-ok Szjév-ek (örmény szó, jelentése: fekete). A Szjév-Mitko-k egyik ága románok között Nyegrutznak nevezetett, a másik ág e hazában Feketére magyarosította nevét. Olaszok is használják a Negri családnevet. — Hovágin Nyegrucz. Szam. H. II. köt. 185 l. 94 t. — Nyégrucz Zachar. Szam. vár. lev. 1772—178 sz. — Nyegrucz vagyis Szappanyos Kristóf. Szam. vár. lev. 1827—181 sz. — Ászvádur Szapanár Negrucz. Szam. keresk. társaság iratai közt. A Fekete, Nyegrucz (Szapanár), Szappanyos, Szjév-Mitko egy család. — Nyegrucz máskép Phungyérèv Gergely. Szam. vár. lev. 1831. Phungyérèv a Nyegrucz család egyik ágának gúnyneve. L. Fekete, Negrus, Szappanyos, Szjév-Mitko. *Nyolcz,* Gámenczi Mojzes gúnyneve. L. Gámenczi.

O.

Oczét. Az eczet szót a román oczèt-nak mondja. Oczèt Bogdán. Szam. vár. lev. 1814. — Bedrosz Cháribján áljjérbiv Oczét: Chárib Péter máskép Oczét. A Chárib család egyik ágának gúnyneve. L. Chárib.

Ocschár (ոչխար) örmény szó: juh, ovis. — Ánná-Máriá Ocschár. Szam. vár. lev. 1805. A Retezár család gúnyneve. L. Retezár.

Officir. Officier német szó: tisz, katonatiszt. — Chácshig vèrti Officir-i Donig-i. Szam. H. II. köt. 98 l. 40 t. Kihalt család. L. Katona.

Ohánián = Jánosi Ohánián Luszig: Jánosi Lukács. L. Hovhánnesz, Ohánnesz, Ohánovics.

Ohánnesz = Ovánnesz, János. Hovhánnesz Luszig mágánuámp Plecsintáréncz: Jánosi Lukács vezetéknevvel Placsintár. Szam. Ker. I. köt. 2 l. 1714 év. Ez a Placsintár család másik ága. — Ohánnesz vor mágánuámp gocshi Brëndzul: János, ki vezetéknevvel Brëndzul-nak nevezetik. Szam. Ker. I. köt. 22 l. 98 t. A Brëndzulok másik ága Ohánnesz. — Ohánnesz, vor mágánuámp gocshi Márámoruszchi: János, kinek vezetékneve Márámosi (most Marosfi). Szam. Ker. I. köt. 23 l. 133 t. — Jész hájrr Theotorosz Hovániszián gronávorr jév i gárken szurp Antoni Áppáji. 1739. Szam. Ker. I. köt. 168 l. 1864 t. (Én Hovániszián Tódor szerzetes atya és a Szt-Antal abbás rendjének tagja... Ebből látszik, hogy mechithárista örmény szerzetes Szamosúvjártt is lakott). L. Balta, Brëndzár, Gogomán, Márámoruszchi, Mediásczhi, Ohánián, Ohánovics.

Ohánovics = Jánosfi. Ohánovics Adeodat (Szigeth). Szam. vár. lev. 1796. L. Hovhánnesz, Ohánián, Ohánnesz.

Ogholko. A török oghulluch szónak jelentése: fogadott fiú; ebből betűáttétellel lett: oghulchul, oghulchu, ogholko. — Ogholko Ohánnesz. Szam. Ker. I. köt. 32 l. 231 t. 1724 év. Kihalt család.

Olár. Olla latin szó: fazék, ebből a román olariu: fazekas. — Csik-Szépvizen voltak Olár-ok, kik Pap-ra magyarosították neveiket. Az Olár családnév most nincs használatban.

Onucsán = János. Elörményesedett család. Gajzágó Kristóf pap 1810-ben Szam. Ker. III. köt. 194 l. 36 t. alatt ezt írja: „Baptizavi infantem e parentibus patre videlicet Onutsán Isaaco ritus Graeci unito Valacho et matre Annamaria Armena.“ János, Joannes, románul: luonu, Onu; Onu-ból Onucz = Jani, Jankó.

Orosz, a Rusz család magyar neve. — Miklus Orosz. Szam. vár. lev. régi jegyzék. Az Orosz név most nincs használatban. L. Eruz, Rusz.

Ortnádz (*ортназд*) örmény szó, jelentése: szentelt, áldott, Benedictus, Benedek, Beke, Bekő, Benkő, Bekény, Bánk, Bencze, Bende. Az Ortnádz családnév most nincs használatban. L. Blágá, Haraga.

Ortneál (*ортнеал*) örmény szó: áldott. Korbuly Simon gúnyneve. L. Korbuly.

Oszkerics (*оскериц*) örmény szó, jelentése: aranymíves, ötvös, aurifaber, olaszul: orifice. Ezen család a magyarok között Ötvös, a szászok között Goldschmied nevet visel. Gárabéd Oszkerics. Szam. H. II. köt. 172 l. 91 t. — Ábrahám Toderási Oszgericsján. Szam. vár. lev. 1784. (Egy Kolozsról küldött örmény levélből). — Oszgerics János, Láth Jánosnak is neveztetett. Szam. Ker. IV. köt. 61 l. 1829. Árszintár, Chászoján, Goldschmied, Mára-moruszchi, Ötves egy család. L. ezeket.

Osztían. Oştean román szó, jelentése: katona. A Dsigár család román neve. Christophorus Osztían. Szam. Ház. II. köt. 278 l. 1824. — Osztían Vártán alias Zacharias. Szam. keresk. társaság iratai közt. Az Osztían család vezetéknéve Zachariás. — Osztían alias Király Mária. Szam. vár. lev. 1851. Király, az Osztían család egyik ágának gúnyneve. L. Ástá, Dsigár, Dzurthèkián, Katona (Kátán), Király, Kokonyigá, Szefer, Zachariás, Zilifdár oghlu.

Ovágim = Joachim, Joákim. Joachim héber eredetű: feltámadás. Ovágim = Háruthiun (Áruthun), Pászákász, Zádíg. Kirkosá Ovágimján. Szam. H. II. köt. 477 l. 91 t. Az Ovágim családnév most nincs használatban.

Oxendius. E családnév, mely most nálunk nincs használatban, előfordul Keleten is: Ándon Oxendinoszián. „Mászisz“ 1880 márcz. 25. 2572 sz. L. Ámbur, Ángszend (Auxentius), Bulbuk, Gergely, Máxim, Tűzes.

Ördög. L. Cshár, Kozocsa.

Örmény Kristóf. Szam. vár. lev. 1721. Kihalt család.

Ötvös, az Oszkerics család magyar neve. — Catharina Ötvös. Szam. Ker. II. köt. 783 l. 98 t. 1795 aug. 18. —

Gárábéd Ötvös. Szam. vár. lev. 1782. Ugyanez Szam. vár. lev. 1786—244 sz. alatt: „Gárábéd Háríb Silbereinlöser in Szamosújvár.“ Tehát a szamosújvári Ötvös-ek is Lengyelországból jöttek (= Chárib). — Rosalia Ötvös monialis. Szam. Ker. III. köt. 241 l. 109 t. 1812 év. — Helybeli Ötvös Harmath Lukács. Szam. vár. lev. 1809—901 sz. — Szamosújvári Ötvös Lázár Lukács. Szam. vár. lev. 1810—1178 sz. — Josephus Ötvös alias Kopatz. Szam. vár. lev. 1813—160 sz. (Egy erzsébetvárosi hirdetésből). „Erzsébetvárosi polgár Ötvös vagyis Golorig Ágoston.“ Szam. vár. lev. 1793—91 sz. (Golorig = Kopasz). A szamosújvári Ötvös-ök vezetőkeve Harmath és Lázár; ellenben az erzsébetvárosi Ötvös-ök Kopasz-ok. L. Ázsintár, Chászoján, Goldschmied, Golorig, Harmath, Kántácshi, Kopasz, Lázár, Mára-moruszchi, Oszkerics (Láth).

P.

Pakulár. Pecurarius (latin) jumentis (vel pecorum v. pecudis) pastor: marhatenyésztő, Viehzüchter; a románban: pecurariu. Norszesz Pêkurár. Szam. H. II. 132 l. 143 t. E család őse nem volt pásztor, hanem marhakereskedő: quaestor pecuarius. Ennek a családnak örmény neve Hoviv-ján (*հովիվան*). A Hovivján családnév előfordul Keleten is: Hovivján Hágop. „Árévékh“ 1887. márcz. 30. 961 sz. Perzsául: Csobán. Szam. vár. levéltárban többféle alakban: Moises Pekurár, 1788; Pekurál 1816.

Pap, a Derder örmény szó magyarosított neve, Szam. Ker. III. köt. 56 t. alatt a 250-ik lapon. Szam. Ker. III. köt. 317 l. 80 t. 1816 évben: „Thumán Simeonis Pap-Gergely:“ Papp-Gergely Simon fiának Thumán nevű fia. Itt a Papp csak jelzője a Gergelynek, jelzi állását (pap volt); örményül a mondott idézetet így kellett volna az anyakönyvbe beírni: Thumán Szimeoni Derkirkorián. Később a Papp-Gergely (és a többi Papp-ok) mellől a Gergely (Jakab, Ászvádur és a t.) elmaradt és röviden csak Pap-ot, vagy Papp-ot irtak. Pap alias Pêrint Márton. Szam. vár. lev. 1830—425 sz. Perint, a Der (Derder) család román neve. — Pap alias Theodorus Stephán.

Szam. vár. lev. 1731 év. (Ez a Der-Ësztephán családból származott). — Martinus Pap alias Polyák-Pictor. Szam. vár. lev. 1802—1177 sz. A Gárdsthév, Kepus (Kipucz), Nágo, Náschárár, Nikos, Piktor, Polyák, Zugráv család, a Der-Márdirosz családból származtak; tehát Pap-ok. L. Der, Der-Ësztephán, Der-Márdirosz, Dondon, Nerszesz, Pêrint.

Pattantyús. Pattantus Karátsonyi Bogdán. Szam. vár. lev. 1828—501 sz. A Pattantyús nevet nemcsak az Ábrahám, hanem a Karátsonyi család egyik ága is viselte. L. Ábrahám, Karátsonyi.

Páczipérán (πασιπέραν) örmény szó: tátott szájú. — Páczipérán András. Szam. vár. lev. 1780. évi jegyzőkönyv. — Páczipernéncz Chácshig. Erzs. Ker. I. köt. 31 l. E gúnynév most nincs használatban.

Pághbáds, erdélyi örmény tájszó, jelentése: béles, rétegesen összehajtogatott, vagyis rétesféle sütemény, melynek tölteléke van. „László Antoni“ (helyesen: Antonii) és mellette örményül Ándon Michaeli Pághbêdsi (e helyett Pághbáds-Antal Mihály fia László). Szam. vár. lev. 1736 évi összeírás. Ennek a Mihálynak fia már elhagyja az Antal nevet, és csak így írja nevét: Michael János alias Pághbáds.“ Szam. vár. lev. 1787 évi jegyzőkönyv. Egy más Antal Kristófnak fia így nevezi magát: „Joannes Kristóf alias Pághbáds.“ Szam. vár. lev. 1797—30 sz. L. Antal..

Pághnebán (πασηνέβαν) örmény szó: fürdőfelügyelő, fürdős. — Lazarus Pághnebán. Szam. vár. lev.; régi jegyzék. — Cházár Pághnebên-i. Szam. vár. lev.; régi összeírás. Kihalt család.

Pál, a latin paulus-ból: kevés, kis, kicsiny. — Gregorius Pál alias Boghosz. Szam. vár. lev. 1806—1298 sz. — Pál Gergely alias Kesor. Szam. keresk. társ. iratai közt. Kesor, a Pál család egyik ágának gúnyneve. — Páll alias Kolcza Kajtán. Szam. vár. lev. A Kolcza család vezetékeve Pál. L. Boghosz, Hádsi, Kesor, Kolcza, Misug, Pálfi, Tul.

Pálfi = Pál. Christophorus Pálfi. Szam. vár. lev. 1795. — Gregorius Pálfi alias Kesor. Szam. vár. lev. 1805—328 sz. Pálfi a Boghoszfi magyar neve. L. Boghoszfi.

Pánitz = Pannika. Pannika kicsinyzöleg am. Panni; Panna (előtéttel) = Anna. — Pánicz Lukács. Szam. vár. lev. 1818 év. L. Ánisor.

Pápa, a Dájbukát család egyik ágának gúnyneve. L. Dájbukát.

Pápai, Popoi. L. Ábu, Báb, Cheul, Hávul, Nikos, Totobej.

Pápêd. Therez Pápêd-i. Szam. Ker. IV. köt. 24 l. — Pápet Bogdán. Szam. vár. lev. 1812—1637 sz. A Bábet (Bábi nőnév) átirt alakja. A Zábulik család egyik ágának gúnyneve. L. Zábulik.

Pápinian, a Páp-ian (= Pap) bővült alakja. Gyergyó-Szent-Miklóson Páp(in)ian most Pápai. L. Nikos.

Pápug. Pháphuds, vagy pháphus (magyarban papucs) perzsa szó, jelentése: lábbeli, czipő, topán, csizma (a törökben dsizme); örményül gáruág, másgegár. Frénkucz Pápug: Pápug Ferenczke. Szam. Ker. II. köt. 800 l. 134 t. L. Csizmadia, Csizmás, Csobotár, Guskár, Pápugdsi, Suszter.

Pápugdsi török-perzsa szó: csizmadia, czipész; pápugdsi az örmény guskágár fordítása. Pápugdsi Márdirosz. Szam. H. II. köt. 35 l. 671 t. E családnév előfordul Keleten is: Thateosz Pápugdeán. „Árévékh“ 1887. máj. 31. 1010 sz. A hazai Pápug és Pápugdsi család, mely románosan Pêpugár-nak is neveztetett, kiált. L. Csizmadia, Csizmás, Csobotár, Guskár, Márdirosz, Pápug, Suszter.

Párlusz (پارلس) örmény szavak: jó reggelt! Chácshig Párlusz. Szam. Ker. III. köt. 411. 2t. Gúynév. L. Bárlusz.

Páskucz, Páskál-ból ucy román kicsinyítő szócskával képezett családnév. Lucas Páskucz. Szam. vár. lev.; összeírás. L. Páskul.

Páskul, Páskuly = Páskál, Paschalis; örményül Zádig, Háruthiun; Anastasius. — Nigol Páskul. Szam. H. II. köt. 6 l. 130 t. — Vártig János alias Paskull. Szam. vár. lev.; összeírás. A Páskucz, Páskul család vezetékeve Vártig. Fugulyán, Páskucz, Páskul, Várteresz (Vártig) Vázán egy család. L. Fugulyán, Páskucz, Várteresz, Vártig, Vázán.

Pászákász = Joachim. Pász arab szó: ébresztés, támadás; kászisz arab szó: pap, püspök, pápa; pászákász vagy pászákászisz (a pász és kászisz közé szurt a kapcsoló betű az örményben) feltámadt Jézust jelent. Az örmény Zádig és Háruthiun keresztnevek arab fordítása. Az örményben is nagy ritkán használt „pászék“ zádig, háruthiun értelemben vétetik. „Simeon Pasekas alias Simon Márton civis Tisminicensis ex Polonia“ (Szam. vár. lev.) 1745-ben jött be hazánkba. Krebiz György szamosújvári várparancsnok elfogadta; de egy kötelező levél alapján, mit a főbiró: Simai Lukács és Dániel Tódor állítottak ki, melyben kötelezték magukat, hogy Pasekas Simont bármikor előállítják, — szabadon bocsáttatott. Danig Pászákász. Szam. Ker. I. köt. 11 l. — Vártán Pászákász-i. Szam. Ker. II. köt. 584 l. 74 t. A Pászákász család vezetékneve Márton. L. Háruthun, Ilach, Márton, Zádig.

Pát (𐌱𐌰𐌿) örmény szó, jelentése: kacsa, kácsa, récze, rucza; a spanyol nyelvben: pato. A Pát-okat Ráczip-oknak is nevezik, mely nevezet a része- ruczából alakult; rucza, románul ratia. Ágopsá Pátján. Szam. H. II. köt. 22 l. 468 t. — Száko mágánuámp Pát. Szam. Ker. I. köt. 331. 235 t. — „Antonius Kristóffy“ és mellette örményül Ánton Cháchigi Pát-i. Szam. vár. lev. 1736. évi összeírás. A Száko (Izsák) és Kristóf család egyik ágát Pát-nak is nevezik. A szamosújvári Ázbej család örményül Pát-nak és magyarul Rátzip-nak neveztetik. L. Ázbej, Borbiró, Kristóffy, Pátubán, Ráczip, Száko.

Pátzubán = Csoribán. Az örmény csori (öszvér) hangra hasonlít a szintén örmény cshorsz (négy) szóhoz, — a vég bán jelentése az örményben felügyelő, főnök, áros (p. csághcsebán: molnár; bárdezbán: kertész). De a nép nem törődve a Csoribán jelentésével, e nevet Moldvában Pátzubánra fordította. (Pátzu [román] négy és bánu [román] pénz): tehát Pátzubán négy pénzű, négy pénzzel biró. E család nemesi címérében is meg van a négy darab pénz. Mégérdics Pátzubán. Szam. Ker. I. köt. 79 l. 728 t. L. Csoribán, Káterev, Kátrov, Káttero, Kolcza, Vertán.

Pátubán. Pát örmény szónak (récze) sajátítója pátu és bán a báhábán (պատապաւն: ór) végső szótaga; pátubán: réczeőr, majorsággal kereskedő. — Pádubán (pát = pád) Ászádur. Szam. Ker. II. köt. 306 l. 88 t. E családnév most nincs használatban. L. Pát, Rácz.

Pelálb. Pellis (latin) bőr, ebből a román pele, piele; albus (latin) fehér; tehát pelálb: fehéres arc-bőrű, szőke; pelálb az örmény „dsermág“ (fehér) román fordítása. Pelálb Nikula. Szam. H. II. köt. 68 l. 286 t. — Ászvádur Pelálb-ján. Szam. Ker. II. köt. 457 l. apr. 3. A Pelálb családnév most nincs használatban. L. Dsermág, Fehér, Nikos.

Pëndás. Pendar román szó: őr, felügyelő. Az örmény Báhágián család román neve. — Norszesz Pëndás. Szam. Ker. II. köt. 220 l. 44 t. 1759. A Báhágián, Bêrgár és Pëndás családnévek most nincsenek használatban. L. Báhágián, Begidsán, Bêrgár.

Pepinár = dinnyész, dinnyéarus. Cucurbita pepo (latin): dinnye; a pepo-ból képeztetett a pepenariu szó; az örmény Têtumdsi család román neve. — Minász Pepinár. Szam. Ker. II. köt. 385 l. 128 t. Kihalt család. L. Têtumdsi.

Pêpugár. Păpucar román szó: varga, csizmadia. A Goskár család román neve. Joseph Pêpugárián. Szam. Ker. III. köt. 11 l. 9 t. Kihalt család. L. Csizmás, Csobotár, Goskár, Pápugdsi, Suszter.

Pêr, a Pêrint rövidített alakja. — Krikorin Pêr-in tuszdêr: Pêr(int) Gergely leánya. Szam. H. I. köt. 31 l. 214 t. L. Perint.

Pêrcsul. L. Mártonfi.

Perint (Perint). Părinte román szó: atya. A román még mai napság is a papot így szólítja: „Domnu Părinte: tisztelendő atya; nálunk csak a szerzetes papnak czíme: pater (P.). — Perint Lukács. Szam. vár. lev. 1803—473 sz. — Minász Pêrint. Szam. Ház. II. köt. 350 l. 84 t. — Perint Thorosz. Szam. H. II. köt. 34 l. 665 t. — Jacobus Perint alias Pap. Szam. vár. lev. 1820. — Părintye Rebeka. Szam. vár. lev. 1813—834 sz. — Nicolaus Pap alias Perint. Szam. vár. lev. 1809—753 sz. — Minas

Parintescu. 1769-ben Nagy-Szebenből Szamosújvár város főbírájához írott levélből. — Gergely Márton alias Perint. Szam. vár. lev.; összeírás. Ezek a Perint-ek a Der-Márdirosz (Pap-Márton) családjából eredtek. — „Mennas Miklósfy“ és mellette örményül Minász Pêrint-i. Szam. vár. lev. 1736 évi összeírás. Ez a Der-Nikula (Pap Miklós) családjából vette eredetét. L. Der, Derder, Dondon, Pap, Pêr.

Pêrkêláb. A német Burggraf után alakult a porkoláb; eredeti jelentése várgróf, későbbben jelentett várnagyot; újabb korban a vármegyei katonák és hajdúk főnöke. Kihalt család.

Persián (román képzővel): Perzsiái, Perzsiából való. Most ez az alak van használatban.

Persziáczi: Perzsiából való. Luszig Persziáczi. A Dsumerd (Zsumerd) család jött Perzsiából. Erzsébetvárosi összeírás. Luszig Szimoni Perziáczhu Urmánczi: Urmánczi (Persián) Simon Lukács. Csikszépvizi Ker. I. köt. 1770 év. A Persián (= Urmánczi) család vezetékneve Simon, Simávon (Szimon). L. Persián, Simávon, Simon, Urmánczi.

Peteláczi: Petelei. Petele falú Maros-Torda megyében. — Peteláczhun Chácshigê. Szam. Ker. II. köt. 271 l. 54 t. — Ábrahám Peteláczi Ibásfáloven: Petelei Ábrahám Erzsébetvárosról. Szam. Ker. II. köt. 586 l. 105 t. — Bêszágéczi êz Peteláczi Ágopin vêtin Ábrahám-ján êz Nuridsánê. (Պատկերի զբերկարցի Ագոբին որին Աբրահամիան զնորիծանը: Megeskettem Petelei Ábrahám Jakab fiát Nuridsán-t [itt Nuridsán keresztnév = Lucián.]. Szam. Ház. II. köt. 1742 év. 1 l. 9 t. A Petelei (Peteláczi) család vezetékneve Ábrahám. — Catharina Lázári Petela. Szam. vár. lev. 1789. L. Ábrahám, Petelei.

Petelei, a Peteláczi családnak magyar neve. Petrus Petelei. Szam. Ház. III. köt. 611. 1850 jan. 6. L. Ábrahám, Peteláczi.

Petráskó = Péterfi, Petőfi; az örmény Bedroszián szláv fordítása. Petrásko Luszig. Erzsébetváros 1713. — Dobresti nemes Petrásko Márton. Szam. vár. lev. 1846. Kihalt család. L. Bedrosz, Petri, Petrovics.

Petri. Ego Antonius Petri parochus armenorum Csik-Szépviziensium. Szam. Ker. II. köt. 1773. 420 l. 83 t.

„Joannes Petri“ és mellette örményül: Ohánnesz Láthegoskárián. Szam. vár. lev. 1736. évi összeírás. (Ez Láthegoskár Péter-nek volt fia). A Petri család vezetékeve Láthegoskár. L. Bedrosz, Kêrpit, Láth, Láthegoskár.

Petrovics = Péterfi, Petőfi. — Petrovics Antal erzsébetvárosi káplán. Szam. vár. lev. 1825—1864 sz. — Kihalt család. L. Péter, Petri.

Petrucz, a Petri-ből román kicsinyítő uez képzővel alkotott szó: Péterke. — Máriám Jánosi Petruczi: Petrucz János leánya Mária. Szam. Ház. II. köt. 284 l. — Chácsko Petrucsigján. Erzs. Ker. II. köt. 56 l. 40 t. Ez az alak most nincs használatban. L. Petri, Petrovics, Péter.

Petul. Béd (*qhm*) örmény szó: fő, főnök; ul román határozó szócska (a, az); béd+ul (pet-ul) = a főnök. A Voith családnév örmény neve — Bedul. „Hántesz Ámszoreá“ 1891. júl. füzet. — Mennász Petul-i. Szam. vár. lev.; régi jegyzék. — Nicolaus Pátul-i. Szam. vár. lev. 1764. — Távit Pêtul. Szam. H. II. köt. 159 l. 81 t. L. Voith.

Péter. A görög *πέτρος* szóból (szikla) lett Péter. — Eszter Piter-ián. Szam. Ker. IV. köt. 106 l. L. Bedrosz, Fehér, Gergely.

Pheruz. Firuz perzsa szó: győző. A firuz-ból csinált az örmény pheruz-t. — Pheruz máskép Miklósi Theresia. Szam. vár. lev. 1808—146 sz. Pheruz = Géza, Miklós, (Nicolaus, *νικηλαος*: népgyőző), Viktor, L. Miklós.

Phokhêr (*φωφρ*) örmény szó: kis, kicsi. A Kis (Kicsi, Kicsiny) család örmény neve. Phokhêr Toderás; phokhêr Bulbuk. E családnév most nincs használatban. E családnév előfordul Keleten is: Ohánnesz Phokhrávorián. „Mászisz“ 1880—2549 sz. L. Kicsi, Kicsiny, Kis.

Phulin. Phul (*φου*) örmény szó: fogyasztó, fogyat; *i* örmény saját. eseti rag, *n* örmény határozó; phul-i-n: a fogyasztónak (fia). — Szimon Phulinján. Szam. Ker. IV. köt. 3 l. ápr. 27. Kihalt család.

Phungyerev, a Nyegrucz család egyik ágának gúnyneve. L. Nyegrucz.

Phusztá örmény tájszó, jelentése: haszontalan, hiába való. — Phusztá Therez. Szam. Ker. II. köt. 786 l. 137 t. E gúnynév most nincs használatban.

Piktor. Pictor latin szó: festő, rajzoló; az örmény Náschárár fordítása. Chácshig Piktor. Szam. Ker. IV. köt. 20 l. — Rozalia Pictor. Szam. Ház. III. köt. 59 l. 1848 okt. 15. L. Gárdsthév, Kip (Kipucz), Nágo, Náschárár, Nikos, Pap (Der-Márdirosz), Zugráv.

Pipás, magyar szó. Ászvádur, Pipádsián (a lap szélén ez: Murádin). Szam. Ker. IV. köt. 220 l. Pipás máskép Murádin Péter. Szam. vár. lev. 1836. A Pipás-ok Szamos-úvjártt most Murádin-ok. L. Murádin.

Pipádsi (a magyar pipa és a török dsiből [árus): dohányárús. A magyar pipa szóhoz hasonló a svéd, izlánd pipa; olasz pipa, piva; ángolszáz pip, pipe; dán pibe; német Pfeife. Vászil Pipádsi. Szam. H. II. köt. 55 l. 13 t. L. Csáusz, Pipás, Tèbèkár.

Piperdsi. L. Kiperdsi, Lukácsi.

Pipi, perzsa szó: urnő. Ágopè Hovágimin Pipi-in vèrtin. Szam. H. II. köt. 341 l. 93 t. Kihalt család. L. Dsischátun, Szultán.

Piribocs. Az örmény piurghápér (*πιρρηουβερ*) szóból, mely kristályhordozó, gazdag jelentéssel bir, — csinálták ezen értelmetlen szavakat: Piribocs, Piripoth, Piripocs. — István Uszephin Piribocs-in vèrtin. Szam. H. II. köt. 412 l. 14 t. — Lukács Piribothi. Szam. vár. lev. 1823. E gúnynev most nincs használatban.

Piros, a Gármir családnév magyar fordítása. Christoph Piros (Szatmárról). Szam. Ház. III. köt. 57 l. — Erzsébeth Piros-ján. Szam. Ker. IV. köt. 89 l. 1831. nov. 28. L. Gármir, Roska, Roth, Stefánovics.

Pitikár. Pitnedsi török szó: veszekedő, czivakodó; ebből román ár képzővel: pitikár. Pitikár Ohánnesz. Szam. Ker. II. köt. 624 l. 101 t. Kihalt család. L. Gêlcsává, Háenig, Megrán.

Pituch. Pitic román szó: törpe, pulya. — Pituch Bogdán (a ki Deésen lakik). Szam. vár. lev. 1799 és egy lappal tovább ugyanez: Czetz Bogdán. („Miftisz crida“), Pituch a Czetz család egyik ágának gúnyneve. L. Czetz.

Placsintár. A görög *πλακωντιστοιο* (placsintakészítő, placsintasütő) szóból csinált a latin placentarius és az örmény *αηρωτηδησηση* (plaguntakordz) szót. Placsintár a

görög-latin placentar(ius) rövidebb alakja. Placsintár az örmény Blith (Blid) görög-latin fordítása. Ághácshá Távit Plecsintári Ásztvázádurián: Ásztvázádur Placsintár Dávid úr; 1736. okt. 24. Szam. Ker. II. köt. 147 l. 1694 t. A Placsintár család azon ágának, melyből Szamosújvár derék polgármestere: Placsintár Dávid eredt, vezetékneve Ászvádur (Bogdán); ellenben a másik ág, mely gúnyosan „Lulim“-nak is nevezetik, Ohánnesz vezetéknevet viselt. — Ághá Kirkosá Plecsintár: Placsintár Gergely úr. Szam. H. II. köt. 8 l. 154 t. — Jákubás Plecsintár. Szam. Ker. II. köt. 159 l. 4 t. — Dávid Placsintár (így magyar betűkkel először 1751. júl. fordul elő). Szam. Ház. II. köt. 27 l. 26 t. — „Dávid Placsinta ablegatus et plepipot. priv. oppidi Szamosújvár.“ Szam. vár. lev. 1778—114 sz. — Joachimus Placsintár alias Jánossi. Szam. vár. lev. 1736. évi összeírás. (Akkor tájt két Placsintár Joachim volt Szamosújvárt; egyik, ki Placsintár Jánosnak [örményül János-i] volt fia, így is nevezetett Jánosi Joachim). — Christophorus Kirkos Placsintár: Placsintár Gergely fia Kristóf. Szam. vár. lev. 1799—808 sz. — Anna Lengyel vidua Deodati Kirkor, alias Placsintár (Lengyel Anna, ki özvegye Placsintár Gergely fiának Bogdánnak). Szam. vár. lev. 1762—12 sz. — Még így is: Ászvádur Plecsit. Szam. Ker. II. köt. 177 l. 218 t. — Ászvádur Bêlêdsnitár (*υπερβημων*). Szam. vár. lev. 1718 *szól.* Csikszépvízi levélből.) — Placsintár Bogdán alias Lulim. Szam. keresk. társaság 1848. évi iratai közt. E családnév előfordul Keleten is: Básincsárián. „Árévékh“ 1889—1505 sz. L. Áruthun, Ásztvázádur, Bisi, Blid, Bogdán, Kirkosá, Nevelics, Ohánnesz, Szongott, Urmánczhi.

Pobig (*ποβιγ=πολιουβι*) örmény szó: meztláb. — Már-dirosz Pobig Vártán-i. Szam. Ház. II. köt. 98 l. 36 t. Kihalt család.

Polgár. L. Bêrgár.

Polyák (Poliák, Pojlák). Az örmény a lengyelt ilách, lehezhi, leh, pálák, polák-nak nevezi. Vászil Poleák. Szam. H. II. köt. 80 l. 181 t. — Polyák alias Izsák László. Szam. vár. lev. 1759, — Vászil Száhági Gárds-

thévján Polák-i. Szam. H. II. köt. 13 l. 109 t. A Polyák és Gárdsthév család vezetékneve Izsák (Száhág). A Gárdsthév, Polyák, Izsák (Száhág) egy család. — „László kurta kezű“ és mellette örményül Vászil Poleák-i. Szam. vár. lev. 1736. évi összeírás. — Polyák vagy Lengyel József, erzsébetvárosi polgár, Szam. vár. lev. 1836—306 sz. L. Bosnách, Gárdsthév, Ilách, Izsák, Kázák, Khêsdurián, Kovács, Kurtakezű, Lengyel, Száhág, Toth.

Pongrácz. Pongrácz Joachim. Szam. vár. lev. 1812—1923 sz. A Pungucz család azon ága, mely Pongrácz-ra változtatta nevét, Balázsfalván lakik. L. Pungutz.

Pop, a Pap másik alakja. „Pop Gabriel“ és mellette örményül Kápriel Kátánê. Szam. vár. lev. 1736 évi összeírás. A Pap (Derder, Dondon) család Katonának is neveztetett. „Deodatus Popp“ és mellette örményül Ászvádur Derderjancz. Szam. vár. lev. 1736. évi összeírás. — „Popp Drágics“ és mellette örményül Mêgêrdics Moldováni. Szam. vár. lev. összeírás. Derder (Dondon), Moldován Pap (Popp) egy család. — Popojeájencz Kirkor. Erzs. Ker. I. köt. 157 l. 28 t. L. Derder, Dondon, Moldován, Pap.

Popoi = Pop. L. Pap, Pop.

Popovics. Báb = Páp = Pop (örm.): nagyapa. Popovics = Nagyapa-fi. A török az atyát bábá-nak nevezi. — Gházár Popovicsján. Szam. H. II. köt. 123 l. 78 t. L. Sziljusezhi.

Porumb. Porumb román szó: galamb. Porumb = Jonás, Columbanus, Galambos. — Száhág Porumb. Szam. H. II. köt. 35 l. 623 t. Porumb Auxentius Horopszimá. Szam. vár. lev. 1814. A Donogán, Duha, Hulbá, Polumb, Tarisnyás (Trásztádsi) család vezetékneve Ángszend. Örményül ághávni (*արքայի*). Keleten: Háruthun Ághávnián. „Árévvélkh“ 1887—1010 sz. L. Duha, Galamb, Hulba, Porumb.

Potoczky. Potoczyska helység az orosz határszél közelében. Van Szamosújvár város levéltárában egy erkölcsi bizonyítvány; kiállítója így irta azt alá: „Datum in urbe Cravovia Poloniae. 1768 die 15 Maj. Joannes Stanislaus Podoczki Comes.“ Ebből látszik először az, hogy a Potoczki-ak vezetékneve Stanislaus és másodsor,

hogy Lengyelországban a Potoczki-ak grófok (Comes) voltak. Legtöbb Potoczky Csik-Szépvízen lakik.

Prekubián. Prokóp vértanú emléke júl 8-án. Kihalt család.

Pribág. A Pribág család vezetékneve Dzerig, Jákub Dzerigián jév ájl. Pribági: Dzerig vagyis Pribág Jakab. Szam. Ker. IV. köt. 236 l. Pribég, Pribék: transfuga, perfuga, szökevény. Horvátul pribek; a dalmát nyelvben: pribegh; a törököknél bri-beg = fiam uram a neve a keresztény vallásból áttértnek; innen e név a keresztényeknél hitehagyottat jelentett. Volt városunkban egy Wolfgangus Pribék nevű irnok; erről neveztetett el csufosan az örmény Dzerig család Pribág-nak. Szam. vár. lev. 1799—78 sz. — Ez a család Zerif nevet is viselt. Szam. vár. lev. 1784—185 sz. L. Dzerig, Zerif.

Publig. Publáh (török) = Bêlbul, Bulbul, fülemile, csalogány, örményül szochág, dzidzárnul. Bublik(án) = Papagály. — Chácshig Bábliján. Erzs. Ker. II. köt. 157 l. 71 t.

Pungucz. Pungă román szó: erszény, zacskó, uc román kicsinyítő szócska; punguc: kis erszény. — Krikor Pungucz. Szam. Ker. II. köt. 407 l. 98 t. A Pungucz család egyik ága, mely Balázsfalván lakik, nevét Pongráczra változtatta. — Chácshig pungă uskátê (román szavak: száraz erszény = üres). Szam. vár. lev.; régi összeírás. — Chácshig, vor mágánuámp Pungucz: Chácshig vezetékneve Pungucz. A Pungucz-ok Chácshig-ok. L. Chácshig, Dobribán, Erszényes, Hébás, Pongrácz.

R.

Rátz. Rață román szó: récze. A Pát család román neve. — Rátz másképp Pát Erzsébet. Szam. vár. lev. 1836. — Antonius Rátz. Szam. Ház. III. köt. 69 l. — Rác Anna. Szam. Ker. IV. köt. 313 l. Andreas Rác alias Donig. Szam. vár. lev. 1772 évi jegyzőkönyv. Az Ázbej család azon ága, mely Pát-Rác melléknevet visel, Donignak is neveztetik. — Antonius Gergely alias Rátz. Szam. vár. lev.; összeírás. (Ez az Antal, Donig Gergelynek volt fia).

— Deodatus Ratz alias Thaddeus. Szam. vár. lev. összeírás. (Két Rátz Bogdán volt városunkban; egyik megkülönböztetésül bérmanevéről Tádé-nek is neveztetett). A Rátz (Pát, Ázbej) vezetékneve Száko. A Rátz név először 1755-ben fordul elő Szamosújvárt L. 'Álács, Ázbej, Bobhok, Donig, Hálká, Pát, Száko.

Rátotta magyar szó: rántotta, rántott-tojás, Eierspeise. A Czêvádzegh családnév magyar fordítása. Gregorius Rátota. Szam. Ház. III. köt. 57 l. — Rátotta István. Szam. vár. lev. 1785 („Vákár crida“). Rátotta a Theodorovics család gúnyneve. — Rátotta máskép Theodorovics Gergely. Szam. vár. lev. 1856. L. Czêvádzegh, Theodorovics.

Remundás. Remonte német szó: pótlóló, Ergänzungspferd, Ersatzpferd, Remontepferd. — Rozsi Remundás Szigeten: Mármaros-Szigeti Remundás Rózsi. Szam. Ház. III. köt. 5 l. Remundás, a szigeti Todorovics család, mely lovakkal is kereskedett, gúnyneve. L. Todorovics.

Kisebb közlemények.

Az Ararát csúcsán. A földleirők közelebről Moszkvában tartottak nemzetközi gyűlést. E gyűlés tagjai közül többen átkelvén a Kaukázuson, Ecsmiádzinbe mentek. A katolikosz igen szívesen és megkülönböztetett tisztelettel fogadta európai vendégeit. Közülök néhány érdeklődő megmászta a közel fekvő Ararát hegyét. Az Ararát hegynek két csúcsa van: az egyik, mely Nagy-Ararátnak (az örményeknél Nagy-Mászis) nevezetik, magassága 5400 méter, ellenben a másik, a Kis-Ararát (Kis-Mászisz) 4000 méter magas. A Kis-Araráton nyáron nem találunk havat; ellenben a Nagy-Ararát majdnem félig hóval van fődve. Első ízben a jelen század első felében mászta meg az Ararát hegyét a dorpáti (Oroszország) egyetem tanára Parrot, ki az ecsmiádzini zárdából magával vitte volt fel a hegyre Áboveán Chácshádurt is. Áboveán Parrot meghívására Dorpátra ment, hol be is fejezte tanulmányait. Áboveán neves örmény regényíró írta a „Verkh Hájászdáni“ (Örményország sebei) című derék művet. (Arczképét és életrajzát közölte folyóiratunk). Dsemsz Brájsz angol miniszter is megmászta ezt a bibliai hegyet. Utjáról érdekes művet írt. Az „Ararát csúcsán“ című munkája le van fordítva oroszra és örményre is.

Keleti adoma. Murát szultánról mondják, hogy sétaközben egy hetven éves öreg embert látván kertjében pálmát ültetni, hozzá ment és azt kérdé tőle: Mit gondolsz öreg, negyven év múlva élni fogsz-e? s ugyan miért ülteted e fákat, azt hiszed talán, hogy e pálmák gyümölcsét még élvezni fogod? — Legmagasabb és legkegyelmesebb uram! — válaszolt erre az öreg — azt, hogy negyven év múlva még élek-e vagy sem, Allah tudja; de azt, hogy unokáim élvezendik, magam is reméllem. Elődeim is ekképen gondoskodtak rólam, a mint én most unokáimról, s én is élveztem azon fáknek a gyümölcsét, melyeket egykor ők elültettek; a mint reméllem, hogy unokáim is élvezendik egykor az általam most ültetett pálmafák gyümölcseit! — A szultán kissé elesodálkozott az öreg ember válaszára, s egy maréknyi arannyal jutalmazta meg őt; mire az öreg humoros hangnyomattal így felelt: „Még életemben élvezem az általam ültetett fáknek a gyümölcsét!”

Irodalom és művészet.

A Vántó-regéje. A Vántó partjain angol és orosz tudósok nem rég egész sorát fedezték fel az érdekes műemlékeknek, feliratoknak, a melyek mind abból az időből valók, a mikor Armenia még független, hatalmas királyság volt. Ebből az alkalmából a velencei (San-Lazaro) örmény szemle, a „Pázmáveb“ (Polyhistor) főleleveníti a régi mondát, mely a Vántó partjaihoz fűződik. Ez a tó egykoron az örmény birodalom központja volt. Gazdag és hatalmas városok feküdtek partjain, köztük a főváros is ragyogó palotáival, hatalmas hidjával. A kertek és mulatóhelyek nagy bőségben váltokoztak egymással. Ide a Ván-tó kies és barátságos partjaihoz jött el nyaranta Szemirámisz is a szép és nagyhatalmú királynő pompás udvarával. Vendége volt az ifjú Árá örmény királynak, a kít az örmény történelem „Kéghéczig“ (szép) melléknévvel emlit. A hevesvérű és szenvedélyes Szemirámisz csakhamar szerelmes lett a szép királyba, ez azonban visszautasítá őt. . . Így beszéli ezt az örmény rege. Mai napság a Ván-tó környéke elhagyott pusztaság, forró és kopár sivatag. . .

Olvasóink figyelmébe. Voith Antal kéziratban levő „Elméleti és gyakorlati örmény nyelvten“-a, melynek előszavát és részletes tartalmát lapunk tavalyi évfolyamának októberi füzete hozta, közelebbről sajtó alá kerül. Midőn ezt olvasóinknak becses tudomására hozzuk, kérjük olvasóinkat, hogy ezen, irodalmunkban hézagpótló munkának, — mely nemcsak az irodalmi új-örmény, hanem az ennek megtanulhatása végett elkerülhetetlenül szükséges, ó-örmény nyelvet is tárgyalja, s néhány olvasmányban az orosz- és erdélyi örmény dialektust is ismerteti, s a mely csatolt szótárak, valamint az örmény irodalom rövid ismertetése által más segédeszközök megszerzését nélkülözhetővé teszi, — mielőbbi megjelenését

becsés megrendeléseikkel támogatni sziveskedjenek. A kéziratban körülbelül 400 lapra terjedő, gazdag tartalmú munka előfizetési ára csak 1 frt 20 kr. Szerző czíme: Voith Antal tanárjelölt, Kolozsvárt — Egyetem.

Közgazdasági élet.

A „Kereskedelmi Múzeum” felügyelő-bizottsága, melyet báró Dániel Ernő miniszter az intézet érdekeinek előmozdítása és a kiviteli kereskedelem irányítása céljából legutóbb újjászervezett és melybe az előkelő kereskedelmi és ipari intézmények és testületek képviselőitében mintegy negyven ismert nevű szakférfiút nevezett ki, — ápril 17-én tartotta első ülését a kereskedelmi miniszterium nagy üléstermében. A teljes számban megjelent tagokat Vörös László államtitkár üdvözölte és mindenekelőtt kifejezte a miniszter élénk sajnálkozását a fölött, hogy egyéb hivatalos elfoglaltsága miatt az ülést nem vezethette személyesen. Az elnöklő államtitkár hangsúlyozta azt a fontos szerepet, melyet a „Kereskedelmi Múzeum” iparunknak úgy az országban, mint főleg Keleten való térfoglalása érdekében betölt. A kormány az érdekelt testületek képviselőit felhívta, hogy a kivitel kérdéseit sürűbben vitassák meg és kiküldötteik által terjeszszék elé óhajtsaikat a „Kereskedelmi Múzeum” felügyelő-bizottsága útján a kormánynak, melynek elhatározásaira a testületek tanácsai mindig súlylyal fognak birni!...

Mi ujság az örmény világban?

A szultán és az örmények. A szultán az örmény forradalmi bizottságot pénzzel igyekszik nyugalomra birni. A szultán a minap utasította a perai kormányzót, hogy ez küldje el bizalmas emberét Párizsba. A kormányzónak örmény bizalmasa: Bulbulián azt telegráfálta Párizsból, hogy fáradozása sikerrel járt és hogy a forradalmárok nagy szükségben vannak. A szultán erre meghagyta, hogy táviratilag küldjenek Bulbuliánnak kétszáz török fontot...

Izgatottság Ván-ban. Vánban nagy az izgatottság; mert — a miatt, hogy Deroyan kaukázusi forradalmár állítólag ott van, — több helyűtt házkutatást tartottak és nehány ezer örmény menekülőt kiutasítottak. A váni örmény érsek, ki állítólag közbenjárt, ennek következtében megszüntette működését. Ohánessz Feridnek, a váli helyettesének közbenjárására, a ki örmény nemzetiségű, megszüntették a tett intézkedéseket és nyolcz napi határidőt adtak Deroyán kiszolgáltatására...

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos: SZONGOTT KRISTÓF.

Szamosújvárt, Todorán Endre „Aurora” könyvnyomdája.

Hazai krónika.

A kereskedelmi miniszter kitüntetése Dániel Ernő báró kereskedelmi minisztert a Király, kiváló szolgálatai elismerésül a vaskoronarend első osztályával tüntette ki. Az „Esti Újság“ ez alkalomból cikket ír Dániel báróról, mint a modern arisztokrácia képviselőjéről s abban — egyebek közt — ezeket is mondja: „A modern arisztokrata nem a régi idők gögös és kizárólagos természetes fogalma. Ellenkezőleg distinkezió, az előkelőség, a társadalmi rang szeretete párosulva a jelen idők szellemének teljes érvényesülésével: a noblesse oblige elvének kultusza ez. Hivalkodás nélkül élvezni a rang fényét jó kedvvel, teljesíteni a kötelességét és a társadalommal szemben nem rang szerint, hanem érdem, tehetség, jellem és emberiség szerint taksálni embertársait. Így látjuk a Dániel családot, a minisztert szeretetreméltó nejét és szép fiait szerepelni társadalmunkban. Ezért örvendünk, ha őket új öröm, kitüntetés éri. — A „Pesti Napló“ erre a kitüntetésre vonatkozólag így szól: A hivatalos lapban királyi kézirat jelent meg, mely kedves figyelem annak, a kinek érdeme ott királyi elismerésben részesül, azonfelül őszinte örömmel tölt el mindenkit, a ki az igazi érdemnek nem irigye, hanem barátja. Ő Felseje báró Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszternek az első osztályú vaskoronarendet adományozta, mint a kézirat mondja: kiváló szolgálatai elismerésül. A magyar közvélemény jól ismeri azokat a hasznos és fontos szolgálatokat, melyeket báró Dániel Ernő a magyar kereskedelemnek, iparnak és közlekedésnek tett. Az ő neve, az ő működése szoros kapcsolatban áll a milleniumi esztendővel, a melynek korszakalkotó munkájában a legkiválóbb része volt. Amaz érdeme elismerésében kereste fel első ízben a királyi kegy és hogy most újra megtalálja hozzá az utat, bizonyítása annak, hogy báró Dániel Ernő újabb érdemekkel tetézte az előbbieket.

A képviselőház febr. 15-én kezdette meg a vallás- és közoktatásügyi tárcza költségvetésének tárgyalását. Sámuel Lázár felszólalása után Dr. Wlassics Gyula kultuszminiszter kért szót. A keresztül vitt vagy keresztül viendő munkákra és tervekre utalt, melyeket a kisedővástól kezdve egész a felső oktatásig a magyar kultúra érdekében szükségesnek tart. Midőn a középiskolákról szólott, ezeket is mondotta: „A középiskolák felállításánál a párhuzamos akézió hive. Ha Erzsébetvároson és Szamosújvárt létesít középiskolát, ilyet Makón, Gyöngyösön és Szentesen is létesít.“ Dieséről leg emlékezik meg a középiskolai tanárok tudományos működéséről. E tanári kar kiveszi a maga részét a tudományos nemzeti munkából. (Helyeslés.)

A „Kolozsvári takarékpénztár és hitelbank“ választmányának örmény tagjai: dr. Csiky Viktor egyetemi tanár, Kovrig Albert bankigazgató, Lázár Gerő kereskedő, dr. Mály István orvos, Merza Gyula birtokos, Szentpétery János birtokos, Tüzes Karácsony kir. közjegyző, Voith Gergely gyártulajdonos, dr. Wolf Gyula bankigazgató.

Uj doktor. Mesko Zoltánt február hó 26-án avatták fel a kolozsvári tudomány-egyetemen — a szokásos formák között — doktorrá.

Szamosújvári Híradó.

— A helybeli állami gymnasium április 16-án igen sikerült ünnepélyt tartott. Mivel az ifjúság húsvét másodnapján (ápril 11.) rendes szünetet tartott, az 1848-iki törvények szentesítésének ötven éves emlékülépét egy pár nappal később ülte meg. A tornahelyiség csinosan feldíszített termeit nagyszámú és fényes közönség foglalta el. A felejthetlen ünnepélyt dr. Mártonfi Lajos igazgató nyitotta meg. Erre az ifjúság énekkara Liemann karnagy vezetése mellett zenekísérettel a „Szózat“-ot énekelte el. Most Hirsch Ottó VIII. osztályos tanuló ment fel az emelvényre és egy hazafias költeményt szavalt el. A műsor negyedik száma zenedarab volt: az ifjúság dicséretes zenekara Mozart nyitányát játszotta el — szépen. Erre az ünnepély fénypontja következett: Mihelics Károly tanár remek alkalmi beszédét oly szónoki hévvel adta elő, hogy a kikitörő gyakori éljenzés miatt többször volt kénytelen gyönyörű beszédét megszakítani. Beszéd után a kiváló szónoknak többen gratuláltak. Ezután Vákár Péter VII. osztályos tanuló szavalt; mire a „Hymnus“- következett. Az igazgató bezáró szavai után a nagy érdeklődést tanúsító közönség zene-induló kellemes hangjai mellett hagyta el azokat a barátságos termeket, melyek rövid időközben már két szép ünnepélynek adtak igen alkalmas helyiséget. . .

— Gróf Majláth Gusztáv erdélyi róm. kath. püspök 100, Voith Gergely kir. tanácsos Deésről 50, Novák Lajos (Szamosújvár) 25 és neje: Szántártó Katalin szintén 25, és Dr. Mály István Kolozsvárról 5 frtot küldött a Salamon templom restaurálási költségeinek fedezésére. Az eddigi összeg kamatjaival együtt tesz 1188 frt és 68 krt. Ehhez hozzáadva az itt nyugtázott 205 frtot, tesz az egész 1393 frt 68 krt. Én azonban csak 1243 frt 68 krről fogok elszámolni, mivel a püspök és Voith adománya a plebános úr kezéhez ment. És itt örömmel hozom a mélyen tisztelt olvasó közönség becses tudomására azt, hogy már hozzákezdettünk az első hazai örmény templom restaurálásához. A korhadt oltárokat leszedték; a köveket, melyekkel a padolat ki volt rakva, felszedték — és már rakják a csinos burkolat-lapokat. . .

— A szamosújvári műkedvelő-társulat a Szent-Ferenrendi templom orgonájának javára 1898. apr. hó 11-én a városi vígadó nagytermében Szigeti Józsefnek a „Beesületszó“ című két felvonásos vígjátékát adta elő. Szereplő személyek voltak: Voith Lajos, Filep János, Gönczy Mihály, Voith Vetti, Zachariás Józsefné, Voith Mariska, Bulbuk Bogdán. Az előadást táncz követte.

— A helybeli kir. járásbírósnál dr. Gölner Béla eltávozása folytán megürült albirói állásra az igazságügyminiszter Balló Lázár deési törvényszéki albirót rendelte ki.

— Gymnasiumunk segélyegyletének alakuló gyűlését febr. hó 27-én tartottuk meg. A nagy számmal megjelent érdeklődő tagokat dr. Mártonfi Lajos igazgató üdvözölte, ki előadta az egylet keletkezésének körülményeit. Jegyzőnek megválasztott Balázs Cyrill, pénztárosnak Kopár Kristóf, ellenőrnek Esztegar Antal. Választmányi tagok: Ancean Sándor, Bárány Lukács, Esztegar László, Gajzágó Ferencz, Kirschner Izsák, Nagy Lajos, Placsintár Dávid, dr. Ramonezai László, Vajna Károly és Voith Miklós.